

особа). Проти – “Ні, не підтверджую” – проголосувало 7,58%. Недійсними було визнано 2,10% бюлетенів.

Схваливши на всенародному референдумі 1 грудня 1991 Акт проголошення незалежності України, народ України надав цьому документові реальної сили та започаткував новий етап розвитку історії України.

В.М.Литвин.

АКТ ТРИДЦЯТОГО ЧЕРВНЯ 1941 – декларація про відновлення Української держави, проголошена Організацією українських націоналістів під проводом С.Бандери у Львові всупереч волі німців, котрі в ході бойових дій на той час окупували майже всю Західну Україну, але ще не встигли організувати в ній свою владу. Пункт 1-й А.т.ч. проголосив відновлення Української держави і закликав український народ боротися за її суверенну владу на всіх національних землях. У пункті 2-му йшлося про створення на західноукраїнських землях української влади, підпорядкованої майбутньому національному урядові в Києві. Пункт 3-й містив запевнення, що самостійна Українська держава буде тісно співпрацювати з Німеччиною. Далі було оголошено список членів державного правління (уряду) на чолі з Я.Стецьком. У наступні дні по всій Західній Україні активісти ОУН організували мітинги на підтримку А.т.ч., створювали органи української місцевої влади.

А.т.ч. застав окупантів зненацька. Через кілька днів, після консультацій з Берліном, нацистська служба безпеки (СД) заарештувала Я.Стецька та його колег. Бандеру гітлерівці тримали під домашнім арештом у м.Краків (Польща), вимагаючи відкликання акта. Бандера відхилив вимогу, і разом із Стецьком його відправили до Берліна. Обидва опинилися у концтаборі Заксенгаузен (за 30 км від Берліна). ОУН(б) пішла в підпілля і почала підготовку збройного повстання проти окупантів.

Літ.: Українське державотворення. Акт 30 червня 1941. Зб. док. і матеріалів. – Львів, Київ, 2001.

В.С. Коваль

АЛБАНЦІ – нація, основне населення Албанії. Проживають також в інших країнах Балканського півострова й Азії, в Італії. В Україні поселення А. виникли у період російсько-турецьких війн та піднесення національно-визвольних змагань народів Османської імперії у другій половині XVIII – на початку 19 ст. У 1770-х спільно з грецькими емігрантами в Керчі, Єнікале й Таганрозі вони склали “Албанське військо”, переформоване згодом у Грецький полк, який після приєднання Криму до Російської імперії переведений до Балаклави. 1784 для його поповнення з Молдови прибули 2353 А., які, проте, не всі погодились стати військовиками. 1797 полк перейме-

нований на Балаклавський грецький батальйон, який виконував прикордонну службу на узбережжі від Севастополя до Феодосії і розміщувався у Балаклаві і селах Кадикої, Камара, Карань, Ласпі й Керменчик. Інше военізоване поселення з А. – учасників бойових дій проти турецького флоту на Середземному морі – утворено 1795 неподалік Одеси в районі містечка Олександрівка. На його базі сформували грецько-албанський дивізіон, перейменований після перетворення на Одеський грецький батальйон. В цей же час велика група А. (понад 200 чол.) взяли участь у заснуванні Одеси, де 1794-95 за сприяння “Комісії для поселення греків і албанців” забудовували своїми домівками вулиці Велику та Малу Арнаутську, названі від турецького слова “арнаут” (“албанець”). На початку 19 ст. групи албанських втікачів від турецького гноблення осіли на півдні Бессарабії й заснували с.Каракурт (нині Жовтневе Одеської обл.). 1818 вони отримали права і пільги колоністів, а їх основними заняттями стали тваринництво і землеробство. 1861 значна частина албанських поселенців мігрувала з південної Бессарабії до Бердянського повіту в Приазов'я й створили села Тююшки, Джандран і Таз.

Контакти і ознайомлення української громадськості з Албанією та її боротьба проти іноземного панування знайшли відображення у працях сучасників подій – філософа-просвітителя Я.Козельського, історика М.Маркевича, вихованця Харківського університету, автора історичної повісті “Господарювання албанців” А.Хиджеу та ін. У наступні десятиліття до албанської теми привертала увагу письменники Б.Федькович, С.Воробкевич, М.Старицький, І.Франко.

У сучасній Україні А., що є нащадками вихідців з південної Албанії, утворюють окрему етнічну групу на території Одеської та Запорізької областей. За переписом населення 1989, їх чисельність складала 3343 особи. Від 1992 головним центром плекання албанської мови і культури стало Жовтневе, де створено албанське культурно-просвітницьке товариство “Відродження”. А. України мають зв'язки й співпрацюють з Албанським національним університетом та іншими установами на батьківщині предків.

Літ.: Скальковский А. Опыт статистического описания Новороссийского края. – Одесса, 1850, ч.1; Попов П.М. Албанія в російській та українській літературах. – К., 1959; Наулко В. Етнічний склад населення України. – К., 1965; Исип Е. Формування діаспор балканських народів на Півдні України //Українська діаспора, 1993, ч.3.

М.М.Варварцев.

“АЛЕКСАНДРІЯ” – повість про життя і діяльність давньогрецького державного діяча Александра Македонського. Дата написання – 2-3 ст. Набула великої популярності в країнах Європи за доби середньовіччя як джерело відомостей з воєнної історії античного світу. Від 11 ст. переклад “А.” з грецької мови з'явився у давньоруській державі й відтоді поширювався в Україні аж до 20 ст. окремими списками та в оглядах всесвітньої історії – хронографах. Справила вплив на описи героїчних діянь у “Слові о полку Ігоревим”, творах літописання й усного народного епосу України.